

**Ytre Hvaler
nasjonalpark**

Postadresse
Ytre Hvaler nasjonalparkstyre
Postboks 325
1502 Moss

Besøksadresse
Skjærgårdens hus
Vadbenken 8
1680 Skjærhalden

Kontakt
Sentralbord: +47 69 24 70 00
Direkte: +47 69 24 70 24
sfovpost@statsforvalteren.no
fmosmoo@ statsforvalteren.no

FORSVARET
Postboks 800, Postmottak
2617 LILLEHAMMER

Saksbehandler Monika Olsen

Vår ref. 2022/11439-2 432.4

Deres ref. 2021/008377 Dato 26.04.2022
-014/
Forsvaret/
830

Ytre Hvaler nasjonalpark - Dispensasjon - 2022 -2027-beredskap - Forsvarets Luftforsvar

Søknad datert 31.03.22 ble behandlet i Ytre Hvaler nasjonalparkstyre 29.04.2022.

Saksfremlegg til nasjonalparkstyret

Sak 2022-12 Ytre Hvaler nasjonalpark - Dispensasjon 2022 -2027 - beredskap - Forsvarets Luftforsvar

Nasjonalparkstyrets vedtak

Settes inn

Sekretariatets forslag til vedtak

Ytre Hvaler nasjonalparkstyre gir Luftforsvaret tillatelse til omsøkt øvelsesflyging under 300 meter i fem år fra 1. mai 2022 til 1. mai 2027.

Vilkår for tillatelsen:

- Helikoptrene skal følge skipenes faste ruter, og operere i umiddelbar nærhet til disse; det vil si at helikoptrene øvelsesflyr under 300 meter kun i umiddelbar nærhet til området markert som blå strek i vedlegg 2.
- Helikoptrene øvelsesflyr innenfor nasjonalparkens grense i maksimalt en time inntil 6 flygninger i måneden.
- Normalt øves det med tre helikoptre per oppdrag. I særskilte tilfeller kan dette økes til fire.
- Øvelsesflyging skjer ikke på høytidsdager, helgedager eller i sommerferien fra 20. juni – 20. juli av hensyn til friluftslivet.
- Rapport fra øvelsesflygingen som blir utført - antall turer og tidspunkt - skal sendes Ytre Hvaler nasjonalparkstyre sfovpost@statsforvalteren.no innen 31.12 hvert år tillatelsen gjelder (2022-2027).
- Denne tillatelsen skal tas med når oppdraget gjennomføres og legges fram ved forespørsel fra SNO.

Vedtaket er fattet med hjemmel i verneforskriftens § 3 pkt. 6.3 a).

Søknad til nasjonalparkstyret

Det vises til vedlegg 1 for fullstendig søknad.

Med begrensninger og omfang som nevnt i søknaden, søker Luftforsvaret om unntak fra verneforskriftens § 3 punkt 6.1 til øvelsesflyging for å opprettholde den beredskap og kompetanse som politiske myndigheter krever. Luftforsvaret søker å komme frem til en løsning hvor Luftforsvarets og politiets øvingsbehov kan tilfredsstilles, samtidig som nasjonalparkens verneverdier ivaretas på en god måte, jf. naturmangfoldloven § 12. Luftforsvaret er fleksible på rutevalg og vil til enhver tid unngå områder som nasjonalparkforvalteren vurderer som særlig verneverdige i tråd med verneforskriften. Vedlegg 2 viser kartskisse over seilingsled og områder som helikoptrene vil unngå (merket med gult).

Det bes om dispensasjon for 5 år fra det tidspunkt hvor vedtak fattes.

Lovhjemmel

Ytre Hvaler nasjonalpark ble opprettet 26.06.2009. Formålet (§ 2) er å:

- bevare et egenartet, stort og relativt urørt naturområde ved kysten i sørøst-Norge,
 - bevare et undersjøisk landskap med variert bunntopografi,
 - bevare økosystemer på land og i sjø med naturlig forekommende arter og bestander, kystlandskap med sjøoverflate og havbunn med korallrev, hard- og bløtbunn.
- Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.*

Etter verneforskriften § 3 pkt. 6.1 a) er motorferdsel forbudt i lufta under 300 meter.

I henhold til verneforskriften § 3 pkt. 6.3 a) kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til øvingskjøring for formål nevnt i pkt. 6.2 a): *Motorferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten. Bestemmelsen gjelder ikke øvelseskjøring.*

I Kongelig resolusjon 26.06.2009 for Ytre Hvaler nasjonalpark sier Miljøverndepartementet (MD) at «Forsvarets nødvendige lavtflyging er av begrenset omfang. Avveining mellom vernehensyn og forsvarets behov foretas på bakgrunn av faglige tilrådinger fra Norsk institutt for naturforskning (NINA). Ut i fra konklusjonene så langt, anbefaler MD at forsvarets nødvendige lavtflyging tillates der verneformålet ikke er knyttet til arter som har vist seg å være spesielt sårbare i forhold til lavtflyging. Tillatelser til lavtflyging og andre øvingsaktiviteter for forsvaret etter § 3 pkt 6.3 a) i verneforskriften, skal kunne gis når dette ikke ansees å være i strid med verneformålet. Enkelte tidsrom og områder er mer sårbare enn andre og bør unngås. Det vises her blant annet til at det for enkelte geografiske områder i nasjonalparken foreslås innført særlige ferdselsrestriksjoner av hensyn til hekkende fugl og for å beskytte kasteplasser for sel. Det vises her til pkt. 5.5 i utkastet til forskrift. En bør også unngå ferietid, høytider og store utfartshelger. Det skal kunne gis flerårige tillatelser til denne typen øvingsaktivitet.»

Det følger av naturmangfoldloven § 7 at prinsippene i lovens §§ 8-12 skal legges til grunn ved behandling av søknader om dispensasjon fra verneforskrifter. Prinsippene gjelder kunnskapsgrunnlaget §8, føre-var-prinsippet §9, økosystemtilnærming og samlet belastning

§10, hvem som skal bære kostnadene ved miljøforringelse §11 og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder §12.

Vurdering av saken

Luftforsvaret har på oppdrag etablert militær helikopterberedskap på Luftforsvarets base Rygge, til støtte for politiet etter *Instruks om Forsvarets bistand til politiet*.

Helikopterberedskapen skal være forberedt på å gjennomføre krisehåndteringsoppdrag, herunder maritime kontraterroroperasjoner, hvor styrker fra politiet settes inn på kaprede skip for å bekjempe terrorister.

Helikopterberedskapen utløser et behov for øving som kommer i konflikt med verneforskriften for Ytre Hvaler nasjonalpark. Forskriftens § 3 pkt. 6.3 a) åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til øving for formål nevnt i pkt. 6.2 a).

Motorferdsel er i utgangspunktet forbudt i verneområdet, da dette kan ha negative effekter for verneverdiene gjennom forstyrrelse, slitasje, støy og for fred og ro som grunnlag for utøvelse av friluftsliv.

Det framgår av naturmangfoldlovens § 8 at alle vedtak som berører naturmangfoldet skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap om naturmangfoldet og virkningen på det. Opplysningene om naturmangfoldet er i hovedsak hentet fra Naturbase og Artskart (vedlegg 3), og Rapport 2/2004 *Forslag om nasjonalpark i Hvaler og Fredrikstad kommuner. Naturfaglige undersøkelser*. Kravet om at saksbehandlingen skal baseres på eksisterende og tilgjengelig kunnskap anses som oppfylt. Naturmangfoldlovens §§ 9 og 11 anses ikke relevante i denne saken.

Området har funksjoner knyttet til myting, overvintring og trekk. Viktige holmer for hekkende sjøfugl og kasteplasser for sel blir ivarettatt med særskilte forbud mot ilandstigning i hekke- og yngletida (15. april til og med 15. juli). Disse områdene er også sårbare for lavtflyging i hekke- og yngletida, da fugle- og dyrelivet kan bli forstyrret av støyen, og lufttrykket/vinden helikopter forårsaker. Deler av området har også stor betydning for fugl utenom hekketida. Sjøområdene mellom Tisler, Heia og Torbjørnskjær er et svært viktig sjøfuglområde. Blant annet er dette et særdeles viktig myteområde for ærfugl, med ansamlinger på opp til 13.000 individer. Likeledes samles store flokker med sjøfugl her i trekketidene vår og høst. Av andre andefugler må særlig svartand nevnes. Svartanda benytter området både under trekket og til overvintring, og flere tusen individer kan oppholde seg i området samtidig. Også havelle og sjøorre kan opptre i store tall under trekket. Verdiene i området er nasjonalt viktige, og for ærfugl trolig av internasjonal verdi. Tisler-Lauer-Herføl, Heia-Torbjørnskjær og Søster-Struten er vurdert til å være av høy verneverdi for lommer og dykkere, skarver, svaner og gjess, rovfugler, vadefugler og joer, måker og terner. Områdene knyttet til hekking, myting, overvintring og trekk ligger alle innenfor områdene merket med gult på kart i vedlegg 2, som helikoptrene vil unngå.

Friluftslivet er også en del av verneformålet som påvirkes negativt av støy. Det er vår vurdering at man derfor skal unngå helikopterflyging innenfor nasjonalparken i ferietid, høytider og helger av hensyn til friluftslivet.

Forsvaret søker om tillatelse til å fly under 300 meter innenfor Ytre Hvaler nasjonalpark, for å opprettholde den beredskap og kompetanse som oppdraget krever. Det er nødvendig å øve

helikopterbesetningen og politiets mannskaper. Øving foregår blant annet i samarbeid med sivil skipstrafikk i ytre Oslofjord. Vedlegg 1 viser seilingsled/aktuelt område for øving som blå strek på kartet. Luftforsvaret og politiet har behov for inntil 6 flygninger i måneden hvor deler av flyruten er innenfor nasjonalparkens grenser og hvor helikoptrene flyr under 300 meter. For hver øvelse vil helikoptrene befinne seg innenfor nasjonalparkens ytre grense i maksimalt en time. Helikoptrene vil følge skipenes faste ruter, og operere i umiddelbar nærhet til disse. Øving i realistisk farvann og under alle lys- og værforhold er nødvendig for at styrkene skal være sikre og effektive i kritiske situasjoner.

Det er et viktig prinsipp i forvaltningen av verneområder at all øvingsvirksomhet som kan legges utenfor verneområdet skal foregå utenfor vernegrensen. Forvaltningsmyndigheten ser at begrensede muligheter for øvingslokasjoner og øvingsobjekter gjør at det av og til er nødvendig å øve innenfor Ytre Hvaler nasjonalparks grenser.

Det vil normalt øves med tre helikoptre per oppdrag. I særskilte tilfeller kan det være behov for å øke til fire. Dette kan eksempelvis være ved opplæring av nye mannskaper. Oppdragene går normalt på ettermiddag/kveld. Helikoptrene vil fly i relativt tett formasjon. Støy forventes derfor ikke spredt ut over et større område. Den omsøkte øvingsaktiviteten til luftforsvaret vil etter vår vurdering ikke gå ut over tålegrensene for samlet belastning, jfr. naturmangfoldlovens § 10, dersom øvingen til enhver tid unngår områder som forvaltningsmyndigheten vurderer som særlig sårbare, i tillegg til at det stilles vilkår om at det ikke skal skje øvelsesflyging i ferietid (20. juni til 20. juli), høytider og helger av hensyn til friluftslivet. Vedlegg 2 viser områder merket med gult som helikoptrene skal unngå til enhver tid på året.

Vi kan ikke se at omsøkt øvelsesflyging vil ha særlig negativ effekt på verneverdiene, jfr § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, dersom øvelsesflyging under 300 meter innenfor nasjonalparkens ytre grenser kun skjer inntil 6 flygninger i måneden med begrenset varighet på maksimalt en time. Helikoptrene skal følge skipenes faste ruter merket som blå strek i vedlegg 2, og operere i umiddelbar nærhet til disse.

Etter forvaltningsmyndighetens vurdering vil ikke dette tiltaket stride mot vernevedtakets formål jf. § 2, og heller ikke påvirke verneverdiene nevneverdig, forutsatt at gitte vilkår følges. For denne typen øvingsaktivitet som gjentar seg, kan det gis flerårige tillatelser begrenset inntil fem år.

Klageadgang

Dette vedtaket kan med hjemmel i forvaltningsloven påklages til Miljødirektoratet innen tre uker etter at dette brevet er mottatt. En eventuell klage sendes til Miljødirektoratet via nasjonalparkstyret.

Med hilsen

Monika Olsen
nasjonalparkforvalter

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift

Vedlegg:

- 1 2022-03-31 (U) Søknad om unntak fra verneforskrift for Ytre Hvaler nasjonalpark
- 2 Vedlegg 1 - øvingsområde Ytre Hvaler
- 3 Kart sårbare arter _natyrtyper YHNP

Kopi til:

Statsforvalteren i Oslo og Viken	Postboks 325	1502	MOSS
Hvaler kommune	Storveien 32	1680	SKJÆRHALDEN
Fredrikstad kommune	Postboks 1405	1602	FREDRIKSTAD

Vår saksbehandler

OBLT Bård Magnus Bakke, babakke@mil.no
+47 69 23 82 31, 0520 8231
LUFT/LOI/LUFTTJENESTE

Vår dato

2022-03-31

Vår referanse

2021/008377-014/FORSVARET/ 830

Tidligere dato

Tidligere referanse

Til

Ytre Hvaler nasjonalparkstyre
v/nasjonalparkforvalter Monika Olsen
Pb 398
1502 Moss
Norge

Kopi til

LUFT/LST
LUFT/LST/OPS DIV
LUFT/RHT
LUFT/RYG 134 LV

Søknad om unntak fra verneforskrift for Ytre Hvaler nasjonalpark

1 Bakgrunn

Luftforsvaret har på oppdrag etablert militær helikopterberedskap på Luftforsvarets base Rygge, til støtte for politiet etter *Instruks om Forsvarets bistand til politiet*. Helikopterberedskapen skal være forberedt på å gjennomføre krisehåndteringsoppdrag, herunder maritime kontraterroroperasjoner, hvor styrker fra politiet settes inn på kaprede skip for å bekjempe terrorister.

Helikopterberedskapen utløser et behov for øving som kommer i konflikt med verneforskriften for Ytre Hvaler nasjonalpark. Forskriftens § 4 åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsene i verneforskriften for arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning.

Luftforsvaret søker å komme frem til en løsning hvor Luftforsvarets og politiets øvingsbehov kan tilfredsstilles, samtidig som nasjonalparkens verneverdier ivaretas på en god måte, jf. naturmangfoldloven § 12.

2 Drøfting

For å opprettholde den beredskap og kompetanse som oppdraget krever, er det nødvendig å øve helikopterbesetningen og politiets mannskaper. Øving foregår blant annet i samarbeid med sivil skipstrafikk i ytre Oslofjord. Begrensede muligheter for øvingslokasjoner og øvingsobjekter gjør det av og til nødvendig å øve innenfor Ytre Hvaler nasjonalparks grenser. Øving i realistisk farvann og under alle lys- og værforhold er nødvendig for at styrkene skal være sikre og effektive i kritiske situasjoner.

2.1 Omfang

Det vil normalt øves med tre helikoptre per oppdrag. I særskilte tilfeller kan dette økes til fire. Dette kan eksempelvis være ved opplæring av nye mannskaper. Oppdragene går normalt på ettermiddag/kveld. Helikoptrene vil fly i relativt tett formasjon. Støy forventes derfor ikke spredt ut over et større område. Luftforsvaret og politiet har behov for inntil 6 flygninger i måneden hvor deler av flyruten er innenfor nasjonalparkens grenser og hvor helikoptrene flyr under 300 meter. For hver øvelse vil helikoptrene befinne seg innenfor nasjonalparkens ytre grense i maksimalt en time.

Postadresse

Postboks 800 Postmottak
2617 Lillehammer
Norge

Besøksadresse

Flyplassveien 300
1590 RYGGE FLYSTASJON
Norge

Sivil telefon/telefaks

/

Militær telefon/telefaks

2000 / 0520 8209

Epost/ Internett

forsvaret@mil.no
www.forsvaret.no

Organisasjonsnummer

NO 986 105 174 MVA

Vedlegg

1

Helikoptrene vil følge skipenes faste ruter, og operere i umiddelbar nærhet til disse. Luftforsvaret er fleksible på rutevalg og vil i verneperioden til enhver tid unngå områder som nasjonalparkforvalteren vurderer som særlig verneverdige i tråd med verneforskriften. Se vedlagt kartskisse over seilingsled og områder som helikoptrene vil unngå (merket med gult).

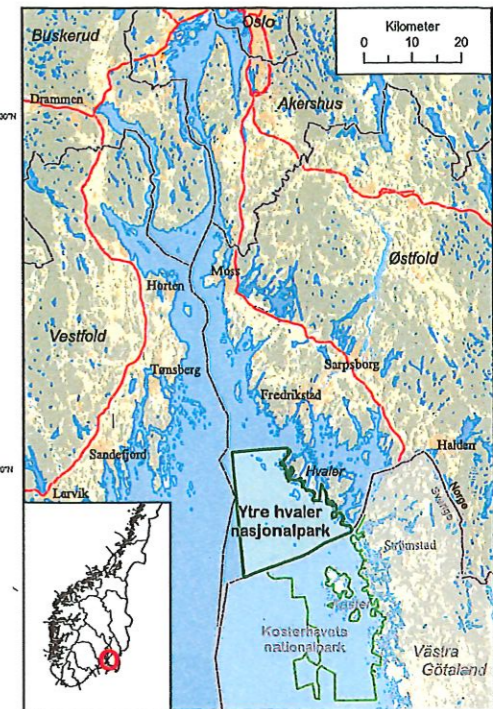
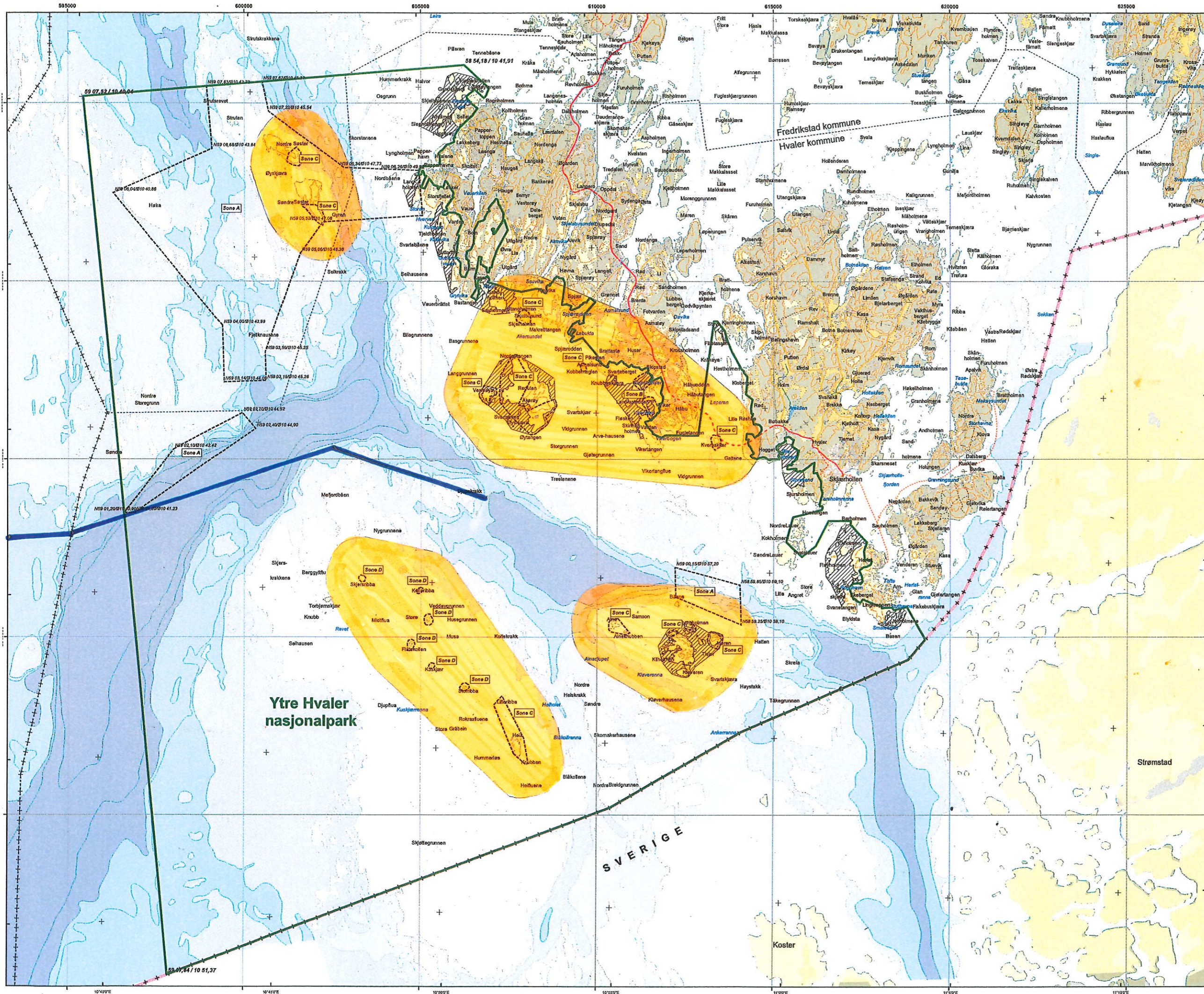
3 Konklusjon

God kommunikasjon med miljømyndigheter er en forutsetning for at Forsvaret skal nå sin målsetting med hensyn til stridsevne uten å påføre vernede områder skade. Vi ser frem til dialog om hvordan vår aktivitet kan tilpasses for å ivareta verneverdiene i nasjonalparken på best mulig måte.

Med begrensninger og omfang som nevnt over, søker Luftforsvaret om unntak fra verneforskriftens § 3 punkt 6.1 til øvelsesflyging for å opprettholde den beredskap og kompetanse som politiske myndigheter krever. Det bes om dispensasjon for 5 år fra det tidspunkt hvor vedtak fattes.

Kristian Jantzen Lyssand
Brigader
Sjef Luftoperativt inspektorat

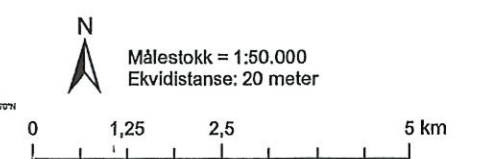
Dokumentet er elektronisk godkjent, og har derfor ikke håndskreven signatur.

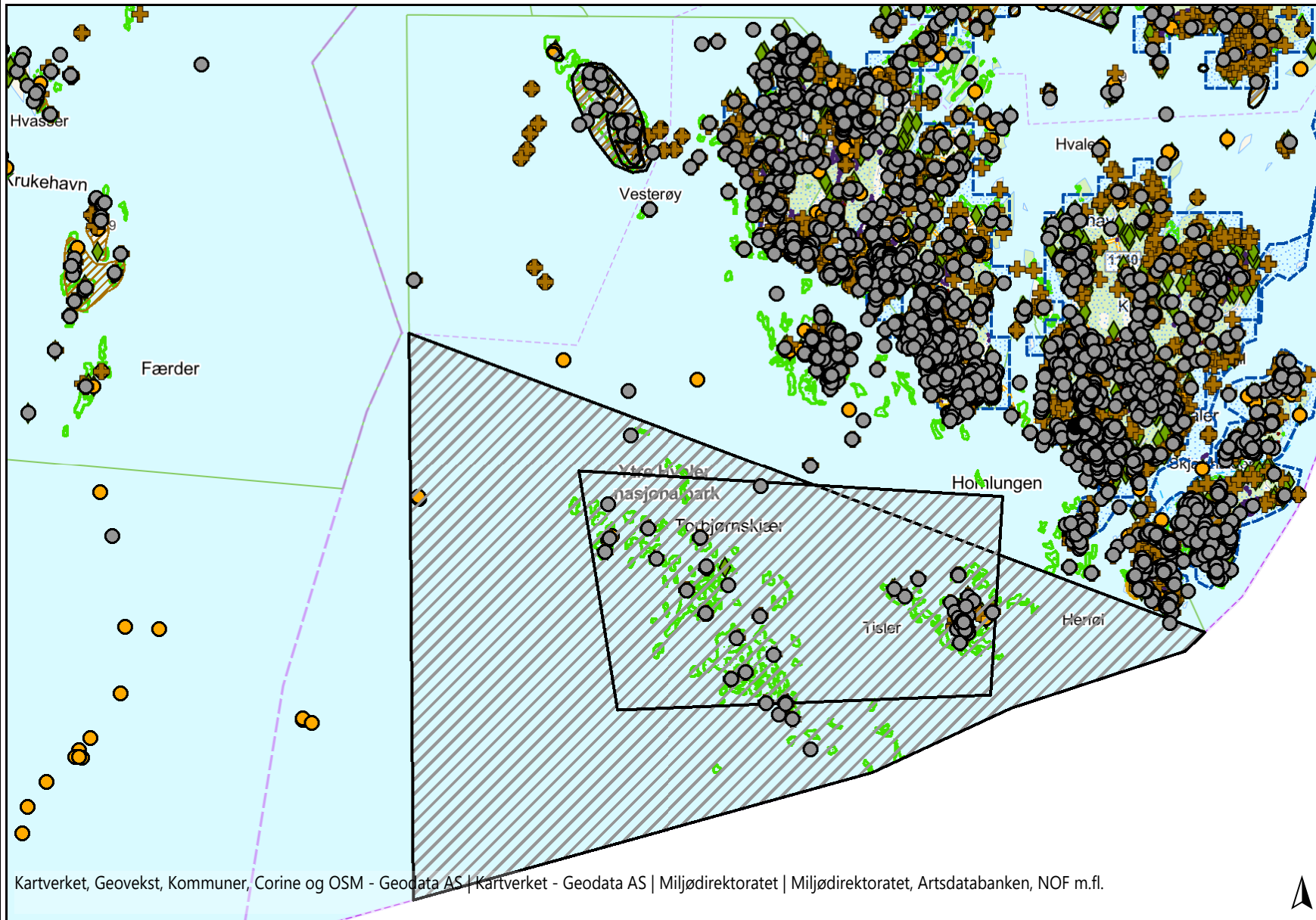
Ytre Hvaler nasjonalpark
Hvaler og Fredrikstad kommuner, Østfold fylke

- nasjonalpark
- songrensler
- Sone A:** Område med restriksjoner på sjøbunnen
- Sone B:** Område med jaktforbud
- Sone C:** Hekkeområde for sjøfugl, ferdselsforbud 15. april - 15. juli
- Sone D:** Kasteplass for sel, ferdselsforbud 15. april - 15. juli
- Sone E: Fartsbegrensning, maks 5 knop

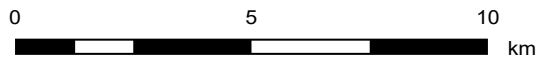
Knekkpunkter i sjø (nasjonalpark og sone A-områder) er vist i grader, minutter og sekunder

UTM-rutenett i Euref89, sone 32
Kartgrunnlag: N50 ©Norge Digitalt
Tillatelsesnummer: MAD 1202-R127454
Kartproduksjon: Fylkesmannen i Østfold
Miljøveddepartementet, juni 2009

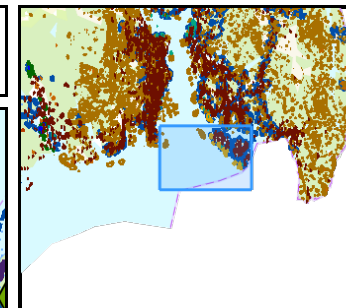

Kartverket, Geovekst, Kommuner, Corine og OSM - Geodata AS | Kartverket - Geodata AS | Miljødirektoratet | Miljødirektoratet, Artsdatabanken, NOF m.fl.

Kartgrunnlag: Kartverket, Geovekst og kommuner.

Kartproduksjon: Statsforvalteren

Tegnforklaring

artnasjonal2

Alle arter av særlig stor forv.int, punkt

Alle arter av særlig stor forv.int, omr

Nær trua arter, punkt

Nær trua arter, område

Ansvarsarter, punkt

Ansvarsarter, område

Fremmede arter, punkt

Fremmede arter, område

naturtyper_utvalgte2

Kommentarer:

Luftforsvarets og politiets øvingsbehov YHNP